

LUẬN VĂN:

**Thực hiện pháp luật về giáo dục và
đào tạo ở tỉnh Bình Định hiện nay**

1. Tính cấp thiết của đề tài

Quản lý xã hội bằng pháp luật là phương thức quản lý cơ bản của hầu hết các Nhà nước đương đại trên thế giới. Để quản lý xã hội, đòi hỏi mỗi Nhà nước phải xây dựng một hệ thống pháp luật hoàn chỉnh, đáp ứng yêu cầu điều chỉnh các quan hệ xã hội. Nhưng điều đó vẫn chưa đủ, vấn đề quan trọng hơn là tổ chức thực hiện như thế nào để pháp luật đó đi vào cuộc sống thực tiễn, để những quy định của Nhà nước được thực thi trong thực tế nhằm ổn định và phát triển xã hội theo định hướng của giai cấp cầm quyền.

ở nước ta trong công cuộc đổi mới đất nước do Đảng Cộng sản Việt Nam khởi xướng và lãnh đạo đã đạt được nhiều thành tựu to lớn trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội. Tuy nhiên, bên cạnh đó vẫn còn những mặt hạn chế, yếu kém: Việc triển khai thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước chưa tốt; kỷ luật, kỷ cương chưa nghiêm, tình trạng thiếu hiểu biết pháp luật, coi thường pháp luật, vi phạm pháp luật... là một trong những nguyên nhân dẫn đến những khuyết điểm, yếu kém trong thời gian qua. Do đó, việc đề cao pháp luật, tôn trọng tính tối cao của pháp luật, tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa, bảo đảm cho pháp luật được thực hiện nghiêm túc là một yêu cầu cấp thiết trong giai đoạn hiện nay.

Giáo dục và đào tạo là nền tảng phát triển của mọi quốc gia. Trong thời kỳ đổi mới đất nước, sự nghiệp giáo dục và đào tạo nước ta đã có những mặt tiến bộ, nhất là từ khi có Nghị quyết Trung ương 2 (khóa VIII) và Luật Giáo dục (năm 1998) đã thực sự coi phát triển sự nghiệp giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu, đầu tư cho giáo dục và đào tạo là đầu tư cho phát triển, cho nên hệ thống giáo dục quốc dân đã được xây dựng ngày càng hoàn chỉnh, góp phần vào việc nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, đáp ứng yêu cầu cho công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Bên cạnh những thành tựu đó, giáo dục và đào tạo nước ta còn nhiều mặt yếu kém, bất cập, chưa đáp ứng kịp thời những đòi hỏi to lớn ngày càng cao của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế khu vực và thế giới.

Hòa nhịp với tiến trình đổi mới của đất nước, cũng như các tỉnh, thành phố khác trong cả nước, tỉnh Bình Định đã ra sức phấn đấu và đạt được những thành tựu trên các mặt của đời sống xã hội. Riêng trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo đã có những bước phát triển: Quy mô trường lớp tiếp tục tăng, mạng lưới trường lớp phát triển rộng khắp đáp ứng ngày càng tốt hơn nhu cầu học tập của nhân dân. Trình độ dân trí được nâng lên rõ rệt, chất lượng và hiệu quả giáo dục đã có những chuyển biến tích cực. Chính quyền các cấp ở tỉnh Bình Định đã tăng ngân sách đầu tư cho giáo dục-đào tạo, đồng thời huy động nhiều nguồn vốn trong xã hội để xây dựng cơ sở vật chất, kỹ thuật cho trường lớp. Chủ trương xã hội hóa bước đầu có tác dụng, làm cho giáo dục và đào tạo thực sự là sự nghiệp của Đảng, của Nhà nước và của nhân dân. Công tác thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định đã đạt được nhiều kết quả trên cả ba phương diện: tổ chức, hoạt động và quản lý nhà nước về giáo dục và đào tạo.

Tuy nhiên, vấn đề thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định cũng còn những khiếm khuyết và yếu kém, dẫn đến tình trạng chất lượng và hiệu quả giáo dục còn thấp; những biểu hiện tiêu cực, thiếu kỷ cương trong giáo dục chưa ngăn chặn kịp thời; công tác quản lý đối với giáo dục và đào tạo còn có những biểu hiện tùy tiện chưa tuân thủ pháp luật...nên có ảnh hưởng đến yêu cầu ổn định, phát triển sự nghiệp giáo dục và đào tạo của tỉnh nhà.

Với những lý do trên, tôi chọn đề tài: “***Thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định hiện nay***” để làm luận văn tốt nghiệp cao học luật.

2. Tình hình nghiên cứu đề tài

ở nước ta trong những năm gần đây, vấn đề thực hiện pháp luật đang được đặt ra và là nhiệm vụ cấp bách của các cơ quan Đảng, Nhà nước, tổ chức xã hội và mọi công dân. Thực hiện pháp luật trên một số lĩnh vực đã có những công trình nghiên cứu như:

- “*Thực hiện pháp luật trong hoạt động của lực lượng Công an nhân dân để bảo vệ trật tự, an toàn xã hội ở nước ta hiện nay*”, Luận án phó tiến sĩ Luật học của Đỗ Tiến Triển, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh năm 1996.

- “*Thực hiện pháp luật về hòa giải ở cơ sở ở tỉnh Bình Thuận hiện nay - Thực trạng và giải pháp*”, Luận văn thạc sĩ Luật học của Lê Trung Quân, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh năm 2004.

Riêng trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo, đã có rất nhiều công trình khoa học nghiên cứu về các khía cạnh khác nhau như:

- “*Tiếp tục đổi mới và phát triển giáo dục-đào tạo theo tinh thần Nghị quyết Đại hội IX*”, của GS.VS. Phạm Minh Hạc, Tạp chí Giáo dục số 10, tháng 8-2001.

- “*Ngành giáo dục-đào tạo thực hiện Nghị quyết Trung ương 2 (khóa VIII) và triển khai Nghị quyết Đại hội IX*” của Nguyễn Minh Hiền, Tạp chí Cộng sản số 22, tháng 8-2002.

- “*Khái niệm giáo dục và vai trò quan trọng của giáo dục qua các thời kỳ lịch sử*” của Nguyễn Đăng Tiến, Tạp chí Giáo dục, số 36, tháng 8-2002.

- “*Nỗ lực phấn đấu toàn diện làm cho giáo dục thực sự là quốc sách hàng đầu*” của Nguyễn Khoa Điềm, Tạp chí Giáo dục, số 38, tháng 9-2002.

- “*Tổ chức thực hiện chiến lược phát triển giáo dục 2001-2010*” của Tiến sĩ Phạm Văn Kha, Tạp chí Giáo dục, số 53, tháng 3-2003.

- “*Một số vấn đề cơ bản cần quan tâm khi triển khai đổi mới giáo dục bậc tiểu học*” của Đặng Huỳnh Mai, Tạp chí Giáo dục, số 54, tháng 3/2003.

- “*Nhận diện một số khó khăn trong quản lý nhà nước đối với giáo dục nước ta hiện nay*” của PGS.TS. Đặng Quốc Bảo, Tạp chí Giáo dục số 66, tháng 9-2003.

- “*Quản lý nhà nước về chất lượng giáo dục-chính sách và các mô hình*” của PGS.TS. Trần Khánh Đức, Tạp chí Giáo dục số 67, tháng 9-2003.

- “*Về phát triển sự nghiệp giáo dục-đào tạo, khoa học-công nghệ, các lĩnh vực văn hóa-xã hội*”, Tạp chí Giáo dục, số 81, tháng 3-2004.

- “*Một số vấn đề về hoàn thiện Luật Giáo dục*” của PGS.TS Chu Hồng Thanh, Tạp chí Quản lý nhà nước, số tháng 11-2004.

- “*Hoàn thiện pháp luật về giáo dục ở Việt Nam hiện nay*” của Lê Thị Kim Dung, Luận văn thạc sĩ Luật học, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, năm 2004.

Các công trình nghiên cứu trên đây chủ yếu tập trung vào các vấn đề về: chính sách hoàn thiện hệ thống giáo dục và đào tạo; chính sách nâng cao chất lượng và hiệu quả đào tạo; nghiên cứu lý luận và thực tiễn để xác định phương hướng và nội dung hoàn thiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở Việt Nam... Đến nay, chưa có công trình nào nghiên cứu vấn đề thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo. Vì vậy, luận văn là công trình đầu tiên thực hiện đề tài này trong phạm vi một địa phương. Tuy vậy, các công trình nghiên cứu nêu trên là nguồn tài liệu quý giá để tác giả tham khảo trong việc thực hiện đề tài này.

3. Mục đích và nhiệm vụ của luận văn

3.1. Mục đích của luận văn

Mục đích nghiên cứu của luận văn là đề xuất một số giải pháp nhằm góp phần bảo đảm thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định trong giai đoạn hiện nay.

3.2. Nhiệm vụ của luận văn

Để thực hiện mục đích trên, luận văn có những nhiệm vụ sau:

- Làm sáng tỏ những vấn đề lý luận của thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo với tư cách là những phương tiện để đưa pháp luật về giáo dục và đào tạo vào cuộc sống thực tiễn, là biện pháp cơ bản để thực hiện mục tiêu giáo dục và đào tạo mà Đảng và Nhà nước đề ra, góp phần phòng ngừa, hạn chế các vi phạm pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định.

- Luận cứ sự cần thiết phải đảm bảo vấn đề thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo trong phạm vi cả nước nói chung và ở tỉnh Bình Định nói riêng trong giai đoạn hiện nay.

- Đánh giá thực trạng thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định bao gồm cả những mặt đã làm được, những mặt chưa làm được, xác định nguyên nhân của những kết quả đạt được và những hạn chế, thiếu sót, rút ra những kinh nghiệm.

- Trên cơ sở thực trạng thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định, cùng với những quan điểm chỉ đạo của Đảng và Nhà nước, luận văn bước đầu

xây dựng các giải pháp nhằm góp phần bảo đảm thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo là vấn đề rộng và được thông qua các hình thức: tuân theo pháp luật, thi hành pháp luật, sử dụng pháp luật và áp dụng pháp luật về giáo dục và đào tạo. Nhưng chủ yếu vẫn là hình thức thi hành (chấp hành) pháp luật và áp dụng pháp luật, do đó thi hành pháp luật và áp dụng pháp luật được xác định là đối tượng nghiên cứu chính của luận văn.

Phạm vi vấn đề nghiên cứu chủ yếu tập trung làm rõ việc thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo về các nội dung: Tổ chức, hoạt động và quản lý nhà nước về giáo dục đào tạo.

Trọng tâm của luận văn giới hạn nghiên cứu tình hình từ khi Nhà nước ban hành Luật Giáo dục (năm 1998) cho đến trước khi Quốc hội thông qua Luật Giáo dục (sửa đổi, bổ sung). Giới hạn không gian nghiên cứu ở tỉnh Bình Định.

5. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

5.1. Cơ sở lý luận

Luận văn được nghiên cứu dựa trên lý luận của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về Nhà nước và pháp luật; bám sát đường lối, chủ trương của Đảng về thực hiện pháp luật, tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa gắn với việc quản lý xã hội bằng pháp luật nhằm xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

5.2. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu của luận văn là phương pháp duy vật biện chứng của triết học Mác-Lênin theo quan điểm phát triển, toàn diện, lịch sử, cụ thể. Ngoài ra luận văn còn kết hợp các phương pháp như: logic, phân tích, tổng hợp, thống kê, so sánh, khảo sát...

6. Đóng góp mới về khoa học của luận văn

Luận văn là công trình khoa học đầu tiên nghiên cứu vấn đề thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở một địa phương cụ thể. Vì vậy luận văn có một số vấn đề mới, cụ thể:

- Xây dựng khái niệm thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo.
- Khái quát được những đặc thù của việc thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định.
- Đánh giá thực trạng thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định trên các mặt tổ chức, hoạt động và quản lý nhà nước về giáo dục và đào tạo. Từ đó luận văn đề xuất các giải pháp nhằm bảo đảm thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định.

7. ý nghĩa lý luận và ý nghĩa thực tiễn của luận văn

Thông qua việc làm rõ thực trạng của vấn đề thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định - kết quả đã đạt được và những hạn chế, bất cập, luận văn góp phần khẳng định nhu cầu thực tiễn của việc bảo đảm thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo ở tỉnh Bình Định.

Khẳng định, củng cố nhận thức về vị trí, vai trò và ý nghĩa của thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo trong việc phát huy tính tích cực, chủ động trong thực hiện pháp luật, phòng ngừa và giảm thiểu các vi phạm pháp luật, để phát triển sự nghiệp giáo dục và đào tạo nhằm nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài cho đất nước.

Kết quả nghiên cứu của luận văn góp phần làm sáng tỏ thêm một số vấn đề lý luận của thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo, do đó làm phong phú thêm lý luận chung về Nhà nước và pháp luật. Luận văn có thể là tài liệu tham khảo cho cấp ủy và chính quyền của tỉnh Bình Định trong việc xây dựng, củng cố, kiện toàn tổ chức và hoạt động trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo. Luận văn cũng có thể là tài liệu tham khảo của Sở Giáo dục-Đào tạo của tỉnh trong việc nghiên cứu và chỉ đạo các hoạt động về giáo dục-đào tạo trong phạm vi tỉnh Bình Định.

8. Kết cấu của luận văn

Luận văn ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, phụ lục, nội dung của luận văn gồm 3 chương, 7 tiết.

Chương 1

Cơ sở lý luận của vấn đề thực hiện pháp luật và thực hiện pháp luật về giáo dục và đào tạo

1.1. Cơ sở lý luận về thực hiện pháp luật

Để quản lý xã hội, quản lý nhà nước, các Nhà nước luôn quan tâm xây dựng những quy phạm pháp luật để điều chỉnh các quan hệ xã hội nhằm đảm bảo lợi ích của nhân dân, lợi ích của Nhà nước. Mục đích đó chỉ có thể đạt được khi mà các chủ thể tự giác thực hiện một cách nghiêm chỉnh những quy định của pháp luật. Pháp luật với ý nghĩa quan trọng của nó không chỉ dừng lại bằng các đạo luật mà vấn đề vô cùng quan trọng là “Pháp luật phải trở thành chế độ pháp chế, được thể hiện thông qua hoạt động của các cơ quan Nhà nước, tổ chức xã hội và mọi công dân; trở thành phương thức quản lý xã hội, quản lý nhà nước; cơ sở cho sự tự quản xã hội, cho tổ chức đời sống xã hội ” [89, tr.225].

Với ý nghĩa thiết thực đó, vấn đề thực hiện pháp luật có vị trí, vai trò quan trọng trong toàn bộ các hoạt động pháp luật đó là: xây dựng pháp luật, thực hiện pháp luật, bảo vệ pháp luật.

1.1.1. Khái niệm thực hiện pháp luật

Thực hiện pháp luật là hoạt động tiếp nối sau khi văn bản pháp luật được ban hành nhằm làm cho các qui định của pháp luật đi vào cuộc sống và trở thành qui tắc xử sự của các chủ thể pháp luật.

Hiện nay đang có những định nghĩa khác nhau về thực hiện pháp luật.

Theo tài liệu học tập và nghiên cứu môn Lý luận chung về Nhà nước và pháp luật của Khoa Nhà nước và Pháp luật thuộc Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, thực hiện pháp luật được hiểu là “ quá trình hoạt động có mục đích làm cho những qui định của pháp luật trở thành hiện thực trong cuộc sống, tạo cơ sở pháp lý cho hoạt động thực tế của các chủ thể pháp luật” [40, tr.270].

Theo giáo trình Lý luận chung về Nhà nước và pháp luật của Khoa Luật của Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội thì: “Thực hiện pháp luật là hiện tượng, quá trình có

mục đích làm cho những quy định của pháp luật trở thành hoạt động thực tế của các chủ thể pháp luật ” [24, tr.369].

Theo giáo trình Lý luận Nhà nước và pháp luật của trường Đại học Luật Hà Nội thì: “Thực hiện pháp luật là một quá trình hoạt động có mục đích làm cho những quy định của pháp luật đi vào cuộc sống, trở thành những hành vi thực tế hợp pháp của các chủ thể pháp luật ”[22, tr. 463].

Theo giáo trình Lý luận chung về Nhà nước và pháp luật của Học viện Hành chính Quốc gia thì: “Thực hiện pháp luật là hoạt động, là quá trình làm cho những quy tắc của pháp luật trở thành hoạt động thực tế của các chủ thể pháp luật” [39, tr.344].

Chúng ta thấy rằng, các định nghĩa trên đều có quan niệm tương đối đồng nhất về những nội dung cơ bản, đó là: Thực hiện pháp luật là hoạt động có mục đích nhằm thực hiện những yêu cầu của pháp luật, thực hiện pháp luật là hoạt động thực tế, hợp pháp của các chủ thể pháp luật làm cho những quy định của pháp luật trở thành hiện thực trong cuộc sống. Tuy nhiên, cũng có sự khác nhau trong các định nghĩa trên. Có định nghĩa nêu thực hiện pháp luật là một quá trình hoạt động, các định nghĩa khác lại chỉ nêu thực hiện pháp luật là hiện tượng, quá trình .

Theo chúng tôi, hiện tượng, quá trình hay quá trình hoạt động đều là những phạm trù có nội hàm riêng của nó nhưng có cùng mục đích là thực hiện những quy định của pháp luật, làm cho những quy định ấy trở thành những hành vi thực tế hợp pháp của các chủ thể pháp luật, đáp ứng yêu cầu đặt ra của pháp luật trong việc điều chỉnh các quan hệ xã hội. Tuy nhiên, hoạt động thực hiện pháp luật không chỉ là những hành vi đơn lẻ, độc lập, cắt khúc mà nó luôn luôn là một quá trình. Vì vậy, về khái niệm thực hiện pháp luật chúng tôi đồng ý với nội dung cơ bản trong các định nghĩa nêu trên và sắp xếp lại như sau:

Thực hiện pháp luật là quá trình hoạt động có mục đích làm cho các quy định của pháp luật trở thành những hoạt động thực tế, hợp pháp của các chủ thể pháp luật và được thực hiện trong thực tế cuộc sống

1.1.2. Hình thức thực hiện pháp luật